

prof. dr hab. Lech KOŚCIELECKI

Warszawa, 27.10.2021.

Wojskowa Akademia Techniczna

RECENZJA

rozprawy doktorskiej autorstwa Pana mgr Sławomira KOTOŃSKIEGO na temat:

**KONCEPCJA SYSTEMU OCHRONY PRZECIWOŻAROWEJ
W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM LUDNOŚCI
NA PRZYKŁADZIE OBSZARU CHRONIONEGO PRZEZ KOMENDĘ
MIEJSKĄ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ W KALISZU**

napisanej pod kierownictwem naukowym prof. dr. hab. inż. Jarosława WOŁEJSZO

Uwagi ogólne

Podstawą formalną sporządzenia recenzji była Uchwała nr 9/NOB/2021 Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Kaliskiej przekazanej w piśmie Przewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego Pana prof. dr. hab. inż. Jarosława WOŁEJSZO z dnia 16.09.2021r.

Rozprawa doktorska na temat *Koncepcja systemu ochrony przeciwpożarowej w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom ludności na przykładzie obszaru chronionego przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Kaliszu* stanowi analityczne studium identyfikacji i koncepcji sposobu działania systemu ochrony przeciwpożarowej dotyczącego przeciwdziałania zagrożeniom ludności. Autor swoją uwagę badacza skoncentrował na badaniach naukowych i szczegółowej analizie problemów dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa obywateli na przykładzie obszaru chronionego przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Kaliszu.

Przedstawiona w rozprawie problematyka posiada zatem charakter teoretyczno – praktyczny i umiejscowiona jest w dziedzinie nauk społecznych oraz pokrewnych.

Ideą przewodnią dysertacji są - oparte stabilnie na literaturze przedmiotu - rozważania na temat problemu złożonych uwarunkowań procesów, zależności i zjawisk związanych z systemem ochrony przeciwpożarowej, a w szczególności towarzyszące mu uwarunkowania bezpieczeństwa ludności zamieszkałej na obszarze chronionym przez Komendę Miejską PSP w Kaliszu.. Zakres rozważań obejmuje szerokie spektrum czynników mających wpływ na ramy tej funkcjonowania systemu. Doktorant akcentuje, że jednostki ochrony przeciwpożarowej pełnią istotną rolę w cywilnym podsystemie bezpieczeństwa państwa. Podejmowane przez nie przedsięwzięcia są pierwszą odpowiedzialnością państwa na powstałe zagrożenia dla bezpieczeństwa powszechnego. Dlatego też tak fundamentalną determinantą ich misji jest zapewnienie bezpiecznej egzystencji społeczeństwa. Autor realizując zadania dysertacji, podjął się badań dotyczących teorii i praktyki organizacji i realizacji procesu zapewnienia bezpieczeństwa ludności, jak również czynników mających wpływ na jego funkcjonowanie. W naukach o bezpieczeństwie należy odnotować próby naukowego poznania tej ważnej problematyki, przy czym istniejące rozwiązania mają charakter raczej zdroworozsądkowy, nie ugruntowany rzetelnymi badaniami naukowymi, zatem pochylenie się przez Doktoranta od strony naukowej nad tym istotnym tematem należy uznać za w pełni uzasadnione, zarówno w kontekście ontologicznym, jak epistemologicznym.

Ocena metodologiczna rozprawy

Z metodologicznego punktu widzenia rozprawa doktorska autorstwa Pana bryg. mgr. inż. Sławomira KOTOŃSKIEGO nie budzi zasadniczych zastrzeżeń. Na wartość dysertacji ma ogromny wpływ jej strona metodologiczna. Przygotowanie, przeprowadzenie i interpretacja badań stanowią podstawową umiejętność pracownika naukowego. Oceniając metodologiczną wartość rozprawy stwierdzam, że Doktorant wykazał wysoki poziom wiedzy w badanym obszarze i umiejętności organizatorskich i pisarskich. Spełnił On w zasadzie wymagania, co do organizacji i przebiegu procesu badawczego. Dysertacja stanowi zamkniętą i spójną tematycznie całość, a jej

konstrukcja jest prawidłowa. Treść podjętych i przeprowadzonych przez Autora rozważań odpowiada tytułowi i tematowi pracy. Determinacja Doktoranta, pod kierunkiem naukowym Pana profesora Jarosława WOŁEJSZO, doprowadziła do powstania dysertacji, której tytuł mimo, że odnosi się do stosunkowo wąskiego obszaru poznawczego (Kalisz), jest istotny i z upływem czasu będzie niezmiennie aktualny, gdyż warunek bezpieczeństwa obywateli jest jedną z determinant rozwoju społecznego.

Autor podjął w dysertacji udaną próbę analizy występujących zagrożeń w zakresie ochrony przeciwpożarowej, a także oceny potencjału sił i środków krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego do usuwania niepożądanych zdarzeń. Mając na względzie prezentację praktycznych aspektów funkcjonowania krajowego systemu ratowniczo - gaśniczego - kompleksowo prezentuje problem jako platoński „pewien stopień doskonałości” systemu, kreśląc w końcowej części pracy propozycję rozwoju systemu ochrony przeciwpożarowej z zastosowaniem innowacyjnych rozwiązań technologii w zakresie przygotowania do działań ratowniczych podczas różnego rodzaju zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych.. Mając na względzie powyższe spostrzeżenia, z zainteresowaniem podjąłem się recenzji przedłożonej mi rozprawy doktorskiej, formułując pod jej adresem określone oczekiwania tak w sferze metodologicznej, jak i merytorycznej. Stwierdzam, że w swoich oczekiwaniach nie zawiodłem się, a rozprawa spełniła je w obu podniesionych wyżej aspektach.

Sytuację problemową i uzasadnienie potrzeby podjęcia badań w poszukiwaniu wizji zapewnienia bezpieczeństwa obywateli i organizacji działań ratowniczych w ramach funkcjonowania szeroko rozumianej ochrony przeciwpożarowej Autor przedstawił w sposób przekonujący w rozdziale pierwszym. Ogólnie przedstawiony we Wstępie cel dysertacji (s. 13) precyzuje i dookreśla w rozdziale metodologicznym, akcentując zarówno cel poznawczy, jak i cel utylitarny (s. 18), jest nim *...zapoznanie się z zasadami funkcjonowania systemu ochrony przeciwpożarowej i wskazanie jego miejsca w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom ludności... oraz ...opracowanie koncepcji systemu ochrony przeciwpożarowej w oparciu o krajowy system ratowniczo – gaśniczy, na*

przykładzie obszaru chronionego przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Kaliszu... .

Główny problem badawczy Autor ujął w pytaniu: *Jakie zmiany wprowadzić do systemu ochrony przeciwpożarowej na obszarze chronionym przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Kaliszu?* W mojej opinii główny problem badawczy - w kontekście celu pracy - został sformułowany poprawnie.

Doprecyzowaniem dociekań naukowych było sformułowanie trzech pytań stanowiących problemy szczegółowe, determinujących proces badawczy od przyjęcia hipotezy do jej weryfikacji. Generalnie uznaję za prawidłowe przyjęte w rozprawie postępowanie metodyczne, że pytania badawcze (problemy szczegółowe) są w rzeczywistości dookreśleniem głównego problemu badawczego w kontekście realizacji podstawowego celu badań.

Hipotezę badawczą Doktorant ujął w odniesieniu do trzech problemów szczegółowych i następnie uszczegółowił ją w trzech hipotezach cząstkowych. Jednocześnie wyznaczył precyzyjnie obszary badania, które wymagają sprawdzenia i uzasadnienia poprzez zestawienie stanu rzeczywistego z hipotetycznym. Taka konstrukcja hipotezy badawczej może świadczyć o dużym zasobie wiedzy, zwłaszcza praktycznej, wynikającej z wnikliwej obserwacji i długoletniego obcowania z tematem rozważań oraz przygotowaniu merytorycznym Doktoranta na temat ochrony przeciwpożarowej, o czym wspomina między innymi na str.4 dysertacji.

Nie zgłaszam zastrzeżeń do doboru metod, technik i narzędzi badawczych zastosowanych w procesie badawczym. Podczas badań teoretycznych wykorzystywano analizę, syntezę, abstrahowanie, uogólnianie, wnioskowanie, analogię i porównywanie. W badaniach empirycznych Doktorant wykorzystał metodę sondażu diagnostycznego (technika - ankietowanie, narzędzie – kwestionariusz ankiety). Zastosowanie takich metod, narzędzi i technik znajduje uzasadnienie, bowiem w procesie badawczym badano opinie i poglądy osób znających problem, a stwierdzone empirycznie prawidłowości mają wysoki stopień prawdopodobieństwa.

Stwierdzam, że zastosowana w dysertacji procedura badawcza odpowiada wymogom logicznym i metodologicznym. Z punktu widzenia założeń procesu

badawczego, zachowano logiczną wynikowość układu rozprawy. Każdy ze sformułowanych w rozdziale pierwszym problemów szczegółowych znajduje swoje rozwiązanie w części merytorycznej. Stąd moja ogólna ocena metodologiczna recenzowanej dysertacji jest bardzo pozytywna.

Ocena merytoryczna rozprawy

Recenzowana rozprawa doktorska stanowi zwarte opracowanie na 363 stronach, w tym 318 stron stanowi tekst zasadniczy rozprawy. Pozostałe strony, to spis rysunków (56), tabel (107), wykresów (50), bibliografii : opracowań własnych (2), pozycji zwartych (61) i artykułów i innych opracowań (24), dokumentów normatywnych (11), stron internetowych (12) oraz 5 załączników. Zatem pracę wyróżnia solidna baza źródłowa, która niewątpliwie została dobrana do tematu rozprawy. Wyszczególnione pozycje zwarte, dokumenty normatywne, artykuły i strony internetowe - w moim przekonaniu - są reprezentatywne i dające możliwość rzetelnego opisania badanych zagadnień.

Przyjęta metodyka rozwiązania głównego problemu badawczego i osiągnięcia celu pracy wpłynęła na strukturę dysertacji. Pierwsza część o charakterze wyjaśniającym i koncepcyjnym, oparta o literaturę krajową stanowiła punkt odniesienia do drugiej, badawczej części rozprawy.

Dysertacja w części zasadniczej składa się ze wstępu, rozdziału metodologicznego, rozdziałów merytorycznych i zakończenia. Tabele i rysunki w sposób czytelny obrazują wyniki badań. Generalnie należy powiedzieć, że wyniki procesu badawczego w zakresie tych elementów, które zostały poddane badaniom, zostały zilustrowane dobrze i w sposób rzetelny.

Po wprowadzającym w treść i zakres dysertacji Wstępie (8 stron), następuje zawierający kwestie metodologiczne rozdział pierwszy (36 stron). W tej części dysertacji w siedmiu punktach przedstawiono uzasadnienie wyboru tematu, przedmiot i cel badań, główny problem badawczy, hipotezę badawczą, metody, narzędzia i techniki stosowane w pracy, zmienne i wskaźniki oraz przyjęte założenia i ograniczenia. Autor, odnosząc się do metod, technik i narzędzi badawczych

wykorzystywanych w procesie badawczym, słusznie uwypuklił metody empiryczne i przedstawił teren badań oraz sposób doboru próby badawczej. Ważnym podkreślenia jest przedstawienie ujednoliconej bazy znaczeniowo - pojęciowej do jednoznacznego postrzegania i rozumienia podmiotów i procesów zachodzących w badanym obszarze badań (str.339 - 341).

Rozdział drugi (47 stron) wprowadza czytelnika w teoretyczne rozważania o miejscu, roli i zadaniach systemu ochrony przeciwpożarowej w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom ludności. Krytyczna ocena materiałów źródłowych z tego obszaru zagadnień została ukierunkowana na poszukiwanie w sferze teorii rozwiązania pierwszego szczegółowego problemu badawczego. Prezentacja licznych stanowisk, jakie w tych kwestiach zajmują różni autorzy i dogłębna analiza literatury przedmiotu zostały zwieńczone w podsumowaniu rozdziału trafnymi spostrzeżeniami Doktoranta. Oceniam, że wnioski formułowane w zakończeniu rozdziału pierwszego i każdego z kolejnych rozdziałów stanowią niewątpliwą wartość dodaną dysertacji. Tę część pracy oceniam pozytywnie, głównie ze względu na wnikliwą analizę literatury przedmiotu w obszarze krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego.

Rozdział trzeci (78 stron) stanowi prezentację poszczególnych rodzajów zagrożeń w obszarze chronionym przez KM PSP w Kaliszu. Rozdział, podobnie jak poprzedni, wieńczy udanie skonstruowane podsumowanie i wnioski wynikające z analizy tematów w nim występujących. Widoczne jest utożsamianie się Autora z przywoływanymi w rozdziale rozwiązaniami, uregulowaniami prawnymi i autorytetami.

W treści rozdziału czwartego (47 stron) konsumowane są dociekania i wnioski z rozdziałów poprzednich i Autor ujmuje je w analizę i ocenę aktualnych rozwiązań badanego obszaru i prezentację ich w autorskiej koncepcji poprawy systemu ochrony przeciwpożarowej na badanym przykładzie. Uznaję za fakt pozytywny, że Wyniki badań stały się asumptem do autorskich propozycji zmian, ponieważ nowe założenia oparte zostały na innowacyjnych rozwiązaniach organizacyjnych, funkcjonalnych i technologicznych.. Ogólnie do zawartości merytorycznej tego rozdziału nie mam zastrzeżeń, chociaż pozwolę sobie na stwierdzenie, że wywody Autora znacznie

zyskałyby na wartości gdyby przedstawiono szacunkowy kompleksowy rachunek ekonomiczny proponowanych rozwiązań i możliwości jego realizacji. Przedstawiono co prawda, świadczące o szczegółowej znajomości tematu przez Doktoranta, możliwości i koszty jednostkowe sprzętu ale świadczą one tylko o potrzebach wyposażenia systemu ratunkowo – gaśniczego. Reasumując treść rozdziału piątego stwierdzam, że w generalnej wymowie oceniam ją jako interesującą i konstruktywną. W mojej ocenie jest to zdecydowanie wartościowa część rozprawy, bowiem przedstawiono w niej wyniki badań społecznych prowadzonych na dużej grupie respondentów i rzetelnie zinterpretowane przez osobę z dużym doświadczeniem w realizacji badanego procesu.

Oceniając część merytoryczną rozprawy stwierdzam, że jest ona dobrze ułożona treściowo i napisana poprawnie, a tezy są w przekonująco uzasadnione.

W Zakończeniu (2 strony) spinającym wnioski z poszczególnych rozdziałów trafnie zawarto wnioski ogólne z rozważań i badań teoretycznych i empirycznych oraz wyartykułowano własną ocenę otrzymanych wyników.

Atutem recenzowanej pracy doktorskiej, oprócz charakteru dociekań teoretycznych, jest przede wszystkim jej aspekt praktyczny. Wypracowane rozwiązania będą mogły być pomocne w wypracowywaniu decyzji w praktyce. Doktorant postawił przed sobą realizację trzech ambitnych celów szczegółowych;

- 1) **Cel o charakterze teoretycznym** – przedstawienie istoty, miejsca, roli i zadań systemu ochrony przeciwpożarowej w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom ludności,
- 2) **Cel o charakterze analitycznym** – w oparciu o wielopłaszczyznowe wyniki badań oraz bogatą literaturę, dokonanie analizy problemu podjętego tematu badan
- 3) **Cel o charakterze oceniającym** – dokonanie oceny realnego i przedstawienie założeń koncepcji bezpieczeństwa systemu ochrony przeciwpożarowej w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom ludności .

Stwierdzam, że cele te zostały w toku rozważań osiągnięte. Konstrukcja rozprawy została zdeterminowana przez przyjęte cele badań. Przedstawione w pracy treści

obejmują aspekty teoretyczne, metodologiczne i praktyczne odnoszące się do głównego obszaru badań.

W wymiarze praktycznym praca jest adresowana do osób zajmujących się przedmiotową złożoną problematyką. Mogą po nią sięgnąć i traktować jako swoisty poradnik osoby odpowiedzialne za realizację przedmiotowego przedsięwzięcia. Praca może być przydatna pracownikom nauki, zajmującym się zarówno tą problematyką, jak również szeroko pojmowanym zarządzaniem bezpieczeństwem oraz studentom, jako pomoc w dydaktyce i badaniach.

W podsumowaniu recenzji, proszę Doktoranta o odniesienie się do kilku zagadnień, które nasunęły mi się podczas studiowania dysertacji:

1. Czy mógłby Pan naświetlić, jaką kontrybucję dla nauki wniosły przeprowadzone badania bezpieczeństwa systemu ochrony przeciwpożarowej w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom ludności ?
2. Czy możliwe jest, że rekomendacje ujęte w rozprawie spowodują zmiany w działaniach praktycznych? Inaczej mówiąc: czy proponowane rozwiązania i wskazane kierunki poprawy koordynacji służb i inspekcji oraz podmiotów odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe zdadzą egzamin w działaniu bieżącym ?
3. Jak Pan postrzega realność poprawy zasobów sprzętowych i materiałowych na terenie jednostek samorządu terytorialnego i jednostek samorządu terytorialnego?

Wnioski końcowe

W reasumpcji recenzji stwierdzam, że – uwzględniając złożoność przedmiotu badań - Doktorant podjął się ambitnego zadania. Przedstawione w rozprawie treści wskazują na umiejętności Autora dysertacji zarówno w zakresie identyfikowania sytuacji problemowej, gromadzenia i analizowania materiału badawczego oraz prezentowania uzyskanych wyników. Rozprawa została przygotowana w oparciu o szerokie studia literaturowe i badania. Doktorant dobrze orientuje się nie tylko w zakresie ogólnych, ale również specjalistycznych zagadnień, związanych

z bezpieczeństwem. Duża ilość informacji oraz liczne przypisy źródłowe stanowią solidną podstawę do dalszego zgłębiania prezentowanych treści. Wykonanie dysertacji wskazuje na szeroką wiedzę Autora na temat rozważanych treści oraz pracowitość i rzetelność w opracowaniu zgromadzonych materiałów i wyników badań.

Recenzowana dysertacja przedstawia interesujące opracowanie zarówno dla teoretyków i praktyków. W mojej opinii stanowi indywidualny dorobek Pana Sławomira KOTOŃSKIEGO, który spełnia wymagania ustawowe, by zostać doktorem nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Przedłożona do recenzji rozprawa jest samodzielnym rozwiązaniem problemu badawczego. Świadczy o znacznym zasobie wiedzy merytorycznej i wystarczającym przygotowaniu metodologicznym Autora do prowadzenia badań w dziedzinie nauk społecznych.

Dysertacja spełnia warunki określone w art.179 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku *Przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z 30.08.2018) w oparciu o Ustawę z dnia 14 marca 2003 roku *o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. z 2003 r. nr 65, poz. 595 z późn. zm.) i kwalifikuje jej Autora do kontynuowania procedury zmierzającej do nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Dlatego wnoszę o dopuszczenie Pana mgr. inż. Sławomira KOTOŃSKIEGO do publicznej obrony dysertacji przed Radą Naukową Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Kaliskiej.

.....
prof. dr hab. Lech Kościelecki

